

EVA – FÖRHANDBEDÖMNING AV EFFEKTERNA AV BESLUT

ANVISNING

PARGAS

Innehållsförteckning

Inledning	1
Förhandsbedömning är till hjälp för beslutsfattarna, beredarna och föredragandena	2
De sju stegen i förhandsbedömningen, anvisning för den som gör en förhandsbedömning.....	2
Förhandsbedömning och beskrivning av resultaten	3
Checklista över olika aspekter vid förhandsbedömning av effekterna	4
Beredare/Föredragande: Innan du bereder ett ärende kontrollera om det behövs en förhandsbedömning.	5
Källor och närmare information:.....	6

Inledning

Beslut som fattas i en kommun är ofta vittomfattande och de har en genomgripande inverkan på kommuninvånarna och kommunens ekonomi. Viktiga beslut som berör kommuninvånarna fattas av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och nämnderna. Därför måste beslutsfattarna ha möjlighet att på ett övergripande sätt och långsiktigt bedöma vilka effekter deras beslut har. Med en förhandsbedömning av effekterna (EVA) avses att verkningarna av beslutsförslag bedöms i förväg.

Enligt ett styrbrev från regionförvaltningsverket, daterat 31.5.2018, är förfarandet med förhandsbedömning av effekterna av kommunala beslut en lagstadgad skyldighet att på förhand bedöma vilka effekter ett särskilt beslut som bereds har på människors hälsa och välfärd. Förfarandet ökar öppenheten i verksamhetsplaneringen och beslutsfattandet i kommunerna. För att förfarandet ska kunna genomföras är det viktigt att fatta beslut om införande av förfarandet och ge en anvisning om det.

När beslutsfattarna ges en bred presentation av effekterna som deras beslut har, ökar transparensen i beredningen och de förtroendevalda kan ta ansvar för beslutens effekter. Det behövs flera olika beslutsalternativ så att beslutsfattarna kan välja det alternativ som är bäst ur kommuninvånarnas synvinkel. Förhandsbedömning av effekterna ger ett faktaunderlag för politisk diskussion, värderingsbildning och beslutsfattande.

Förhandsbedömning av effekterna grundar sig på flera lagar som till exempel *markanvändnings- och bygglagen, planläggning MBL 9 § och MBF 1 §, hälso- och sjukvårdslagen 11 §, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program, jämställdhetslagen, bedömningen av beslutens och verksamhetens könsrelaterade konsekvenser och språklagen 2 § och 10 §. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (2011) ska en kommun i samband med beredning av beslut och avgöranden bedöma och beakta de konsekvenser besluten och avgörandena har för befolkningens hälsa och sociala välfärd. Vid en miljökonsekvensbedömning analyseras de verkningar som ett projekt eller ett beslut medför för miljön, jämsides med verkningarna som de medför för människorna.*

Enligt kommunallagen (410/2015) ska kommunen främja sina invånares välfärd och sitt områdes livskraft samt ordna tjänsterna för sina invånare på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt.

Förhandsbedömning av effekterna av beslut stödjer ett hållbart beslutsfattande.

Kommunförbundet har 8.6.2011 gett ut en rekommendation vid namn "Förhandsbedömning av effekterna av kommunala beslut". Den är avsedd för de förtroendevalda, tjänsteinnehavarna och beredarna i kommunerna och samkommunerna och i tillämpliga delar för kommunala affärsverk. Syftet med rekommendationen är att stärka beslutsfattandet i kommunerna så att effekterna av kommunala beslut beaktas på ett övergripande sätt och med framförhållning och att de lagstadgade skyldigheterna uppfylls.

Förhandsbedömning är till hjälp för beslutsfattarna, beredarna och föredragandena

Förhandsbedömning fungerar som verktyg vid planeringen och beslutsfattandet. Det är en övergripande process där sakkunniga inom olika områden, anställda och beslutsfattare är delaktiga. Även de människor eller människogrupper som kan påverkas av beslutet ska vara delaktiga i bedömningen.

Beredaren/Föredraganden bedömer behovet av att göra en förhandsbedömning av effekterna av besluten, eftersom **det är föredraganden som har ansvar för beredningen.**

De sju stegen i förhandsbedömningen, anvisning för den som gör en förhandsbedömning

I denna anvisning beskrivs modellen för förhandsbedömning i Pargas stad. Syftet med en förhandsbedömning är att i beredningen beakta de konsekvenser som besluten har för olika befolkningsgruppers välfärd och att strukturera beredarens arbete. Bedömningen lyfter fram de konsekvenser som beslutsförslagen har för stadsborna och väcker en diskussion kring dem. Förhandsbedömningen av effekterna startas i ett tidigt skede i beredningen och följer med genom hela beredningsprocessen. I **checklistan** nedan hittar du de aspekter som ska beaktas vid förhandsbedömningen av effekterna.

Gör en förhandsbedömning av effekterna med särskilt stor omsorg när du bereder betydande planer och beslutsförslag som berör befolkningen. Beakta i bedömningen i synnerhet de konsekvenser som besluten har för hälso- och välfärdsskillnader, barn, ungdomar och barnfamiljer samt kön, språk eller jämlikhet.

När du gör en bedömning överväg speciellt att höra intressentgrupperna. Genom att göra intressentgrupperna mer delaktiga kan man få aktuell information och sådan information som tjänsteinnehavarna och beslutsfattarna inte nödvändigtvis annars nås av. På detta sätt har beslutsfattarna möjlighet att få information och vara delaktiga i beredningen i god tid.

Föredragande/Beredare

1. När du beslutar om **behovet** av att göra en förhandsbedömning av effekterna ta hänsyn till detta:

a) En förhandsbedömning ska göras när

- beslutet har direkta och/eller långsiktiga konsekvenser för kommuninvånarnas välfärd, levnadsförhållanden och hälsa
- beslutet är strategiskt, verksamhetsmässigt eller ekonomiskt betydande
- det är fråga om en betydande ändring i tjänsterna eller ett nytt sätt att organisera tjänsterna

- beslutet har direkta och/eller långsiktiga direkta konsekvenser eller betydande indirekta konsekvenser för kommuninvånarnas välfärd.

b) En förhandsbedömning behöver inte göras när det är fråga om följande slags beslut:

- Ärenden som antecknas för kännedom
 - Individärenden
 - Begäran om omprövning eller rättelseyrkanden
 - Beslut att utse tjänsteinnehavare
 - Ärenden som gäller intern organisering av förvaltningen
 - Upphandlingsbeslut
 - Uppföljning av verksamhet, undersökningsrapporter och liknande
 - Svar på utlåtanden, skrivelser och initiativ
2. Om du bestämmer dig för att göra en förhandsbedömning av konsekvenserna av ett beslut, bekanta dig med tillgänglig information och konsultera vid behov sakkunniga inom det aktuella området. När du söker information kom ihåg att fästa avseende vid utsatta befolkningsgrupper.
 3. Gör en förhandsbedömning av konsekvenserna av minst två alternativ, av vilka det ena representerar nuläget och det andra en alternativ lösningsmodell.
 4. Granska alternativen både på kort och på lång sikt.
 5. Utgå från följande aspekter vid bedömningen: konsekvenser för kommuninvånarna, konsekvenser för miljön, konsekvenser för personalen och organisationen, ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för barn och ungdomar.
 6. Skriv ett beslutsförslag där du sammanfattar de iakttagelser som du gjort om konsekvenserna under bedömningens gång. Kom ihåg att skriva en sammanfattande beskrivning under Konsekvensbedömning i Dynastys beredningsunderlag.
 7. När beslutet är fattat och verkställt ska föredraganden avgöra hur och när utfallet och konsekvenserna av beslutet följs upp.

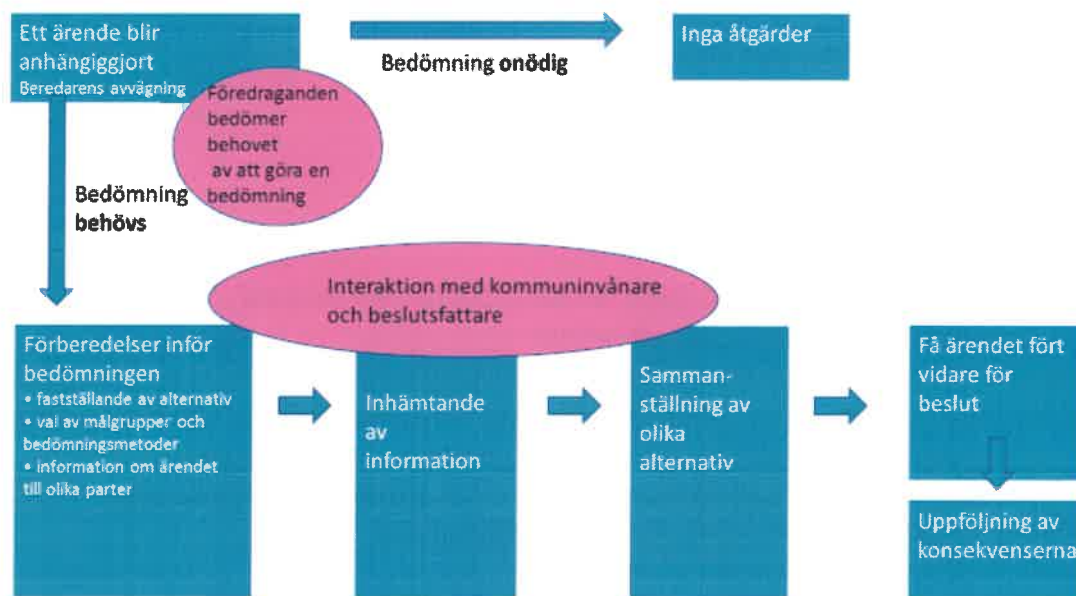
Förhandsbedömning och beskrivning av resultaten

När man gör en förhandsbedömning av konsekvenserna av beslut får man hjälp av de ovan beskrivna sju stegen i förhandsbedömningen och de aspekter enligt checklistan som beretts i förväg.

När en förhandsbedömning är gjord, beskriver man resultaten i en sammanhållen form för att underlätta behandlingen av bedömningens resultat vid beslutsfattandet.

Välfärdskoordinatören ställer vid behov upp som hjälp och stödperson i bedömningen. De anställda utbildas i att använda förhandsbedömning.

PROCESSEN FÖR FÖRHANDBEDÖMNING (EVA)

Checklista över olika aspekter vid förhandsbedömning av effekterna

Bedömningen av effekterna ska granskas ur olika synvinklar enligt vad som är ändamålsenligt för det aktuella beslutet. Checklistan är riktgivande.

Aspekterna är indelade i fem helheter:

1. Konsekvenser för kommuninvånarna

Hälsa och välfärd, likabehandling, jämställdhet mellan kön och språkgrupper, delaktighet, sysselsättning, näringsliv, färdigheter för it-samhället, säkerhet inklusive datasäkerhet, service och social trygghet: nivå, omfattning och tillgång också i kommunens olika delar och på kommunens olika språk

2. Konsekvenser för miljön

Människornas levnadsförhållanden, hälsa och trivsel, jordmånen, naturens mångfald, klimatet, landskapet, stadsbilden, kulturarvet, den byggda miljön, samhällsstrukturen

3. Konsekvenser för personalen och organisationen

Förändringar i organisationernas inbördes befogenheter, nya former för serviceproduktion, organisationens uppgifter: antal, kvalitet och procedurer, personalstyrka, personalens ställning och delaktighet, organisationens skyldighet att rapportera, informera och utreda samt språkliga skyldigheter

4. Ekonomiska konsekvenser

Befolkningsgruppernas och hushållens ställning och beteende, företagens verksamhet, konkurrensen mellan företagen och en fungerande marknad, finansiering av kommunalekonomiska sammanslutningar, resursfördelning, sysselsättning och produktivitet, förändring i serviceproduktionen

5. Barn och ungdomar

Barns och ungdomars rättigheter, prioritering av barnets bästa, icke-diskriminering, barns och ungdomars rätt till utveckling, respekt för barns och ungdomars synpunkter/barns och ungdomars rätt att höras, konsekvenser för vuxna i familjer med barn och ungdomar, konsekvenser för familjers ekonomiska situation,

konsekvenser för småbarnspedagogiken och för barns möjlighet att delta i småbarnspedagogiken, konsekvenser för undervisning och skolgång för barn och ungdomar

Beredare/Föredragande: Innan du bereder ett ärende kontrollera om det behövs en förhandsbedömning.

Nedan följer en tabell med klagörande frågor för beredaren/föredraganden (beredaren/föredraganden bedömer behovet av att göra en förhandsbedömning av konsekvenserna av besluten).

Riktat sig konsekvenserna mot ...	Ja, direkt	Ja, indirekt	Nej	Konsekvensens betydelse	Eventuell motivering
Jämlik tillgång till basservice eller dess kvalitet (bl.a. i kommunens olika delar)?					
Särskilt utsatta befolkningsgrupper (t.ex. barn och ungdomar, arbetslösa, äldre, långtidssjuka och handikappade, bostadslösa, låginkomsttagare och invandrare)?					
Barn, ungdomar och barnfamiljer (t.ex. psykisk, social och fysisk trygghet, delaktighet, inlärning, hobbyer och fritidsintressen)?					
Den fysiska livsmiljön (t.ex. boendeförhållanden, luft- eller vattenkvalitet, avfallshantering, buller, lukt, säkerhet, trivsel)?					
De sociala eller kulturella levnadsförhållandena (t.ex. social gemenskap, delaktighet eller ojämlikhet)?					
Levnadsvanorna (t.ex. kost, missbruk av alkohol och droger, motion, rekreation, riskbeteende)?					
Könet (jämförbarhet mellan kvinnor och män eller mellan flickor och pojkar)?					
Språkgrupper (jämförbarhet mellan språkgrupper)?					
Utkomst eller utbildningsmöjligheter (t.ex. hushållens ekonomiska ställning, klientavgifter, övergångsskeden, studieplatser)?					

När är konsekvenserna av ett beslutsförslag betydande? Du kan se på saken också till exempel ur följande synvinklar:

- Har beslutsförslaget konsekvenser för utsatta befolkningsgruppers ställning eller för likabehandling av olika befolkningsgrupper?

- Kan beslutsförslaget medföra risk för att människor insjuknar eller skadas, eller kan beslutsförslaget medföra andra fysiska eller psykiska symtom?
- Hur sannolikt är det att konsekvenserna av beslutsförslaget realiserar?
- Har ett beslut enligt förslaget samverkande konsekvenser eller kumulativa konsekvenser?
- Är konsekvenserna av beslutsförslaget oåterkalleliga?
- Kan konsekvenserna av beslutsförslaget kompenseras eller måste man bara anpassa sig till konsekvenserna? Är konsekvenserna tillfälliga, periodiska eller beständiga? Hur länge varar konsekvenserna (år, månader, dagar)?

Källor och närmare information:

Webbsidor om förhandsbedömning (på finska):

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-ennakkoarviointi>

<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/osallistuminen-ja-vuorovaikutus/johtaminen-ja-kehittaminen/paatosten-vaikutusten-ennakkoarviointi>